

DET TYSKE MASKINGEVÆR-MÆRKE FRA 1. VK.

Tekst og billeder: Dan Obling, fotos N. J. Amorsen

Blandt de våbentyper, der især kendetegner 1. verdenskrig, er maskingeværet. Utallige er de overlevende soldaters beretninger fra skyttegravene om brugen og virkningen af dette automatiske og hurtigt skydende våben, der med sin voldsomme ildkraft spredte død og ødelæggelse, og som fandt anvendelse på alle krigens fronter fra starten i 1914 til afslutningen i 1918.

I den kejserlige tyske hær blev maskingeværet indført i 1895, men først i 1908 forelå den endelige version, som fik betegnelsen MG 08. Der var tale om et båndfødet vandkølet maskingevær, monteret i en tung slædeaffutage. En lettere – men stadig vandkølet - udgave blev udviklet og taget i brug i 1915, og den fik betegnelsen MG 08/15.

Fra maskingeværets indførelse til krigens start opererede man i den tyske hær både med selvstændige maskingeværafdelinger og med maskingeværkompagnier i de enkelte infanteriregimenter. I løbet af efteråret 1914 blev der oprettet et større antal maskingeværenheder, da der især på vestfronten opstod et behov for flere våben.

Ved krigens udbrud var en maskingeværafdeling på ca. kompagnistørrelse og udstyret med seks maskingeværer, men i løbet af krigen blev maskingeværafdelingerne indrulleret i de normale mg-kompagnier ved de enkelte infanteriregimenter.

Efter ønske fra de tyske arméoverkommandoer om at maskingeværenheder skulle indgå som mobile enheder for de enkelte armékorps, blev der på foranledning af det Preussiske Krigsministerium fra januar til maj 1916 opstillet 200 selvstændige maskingevær-skarpskytte-enheder (tysk betegnelse: Maschinengewehr-Scharfschützen-Trupps). Enhederne var direkte underlagt den tyske hærs øverste ledelse (OHL=Oberste Heeres Leitung), og i starten var det et krav, at mandskabet skulle have front- og kamperfaring, men det krav måtte senere i krigen opgives. Deres opgave var at fungere som reserver, ildstøtte og ved særlige operationer i brændpunkter for infanteriet – på vestfronten var mg-enhederne ofte tildelt den samme infanteridivision i op til flere måneder. Fra primært at have været anvendt som forsvarsvåben, fandt maskingeværet nu også stor anvendelse som angrebsvåben.

Fra september 1916 blev der af disse mg-enheder dannet maskingeværskarpskytteafdelinger (tysk betegnelse: Maschinengewehr-Scharfschützen-Abteilungen, forkortet MGSsA).

En maskingeværskarpskytteafdeling bestod af 3 kompagnier med i alt 1 officer og 72 (senere 76) underofficerer og menige.

Fra september 1916 til maj 1917 blev der således oprettet i alt 83 maskingeværskarpskytteafdelinger.

Maskingeværmærket

Den 8. februar 1916 blev der indført et særligt mærke for underofficerer og menige ved maskingeværskarpskytteenhederne. I bestemmelserne om mærket fra det Preussiske Krigsministerium lyder det, at "mærket forestiller et maskingevær udført i metal, omkranset af et patronbånd og monteret på et ovalt stykke feltgråt stof, som bæres påsyet feltjakkens og frakkens venstre ærme midt mellem skulder og albue. Mærket må kun bæres så længe krigen varer".

Menig iført feltgrå uniformsjakke M. 1910/14, med mg-mærket påsyet venstre ærme

Menig iklædt feltjakke M.1910/14 med felthue M.1907 (Krätzchen) med camouflagedbånd påsat. Billedet er dateret Dresden, september 1917

Det ses dog ofte båret af soldater i de tyske frikorps i 1920'erne, men om mærket fortsat også er blevet produceret i den periode, er uklart.

Fra august 1917 blev det også tilladt officerer ved enhederne at bære mærket. Kun mandskab, der havde gennemgået et særligt 5-ugers maskingeværkursus ved troppe-øvelsespladsen i Döberitz eller mandskab, der var uddannet ved maskingeværuddannelseskommandoerne i Munster, Bitsch, Oberhofen eller Beverloo, kunne tildeles mærket.

Her er det vigtigt at understrege, at mærket ikke var en udmærkelse, men udelukkende et kvalifikations- og funktionsmærke.

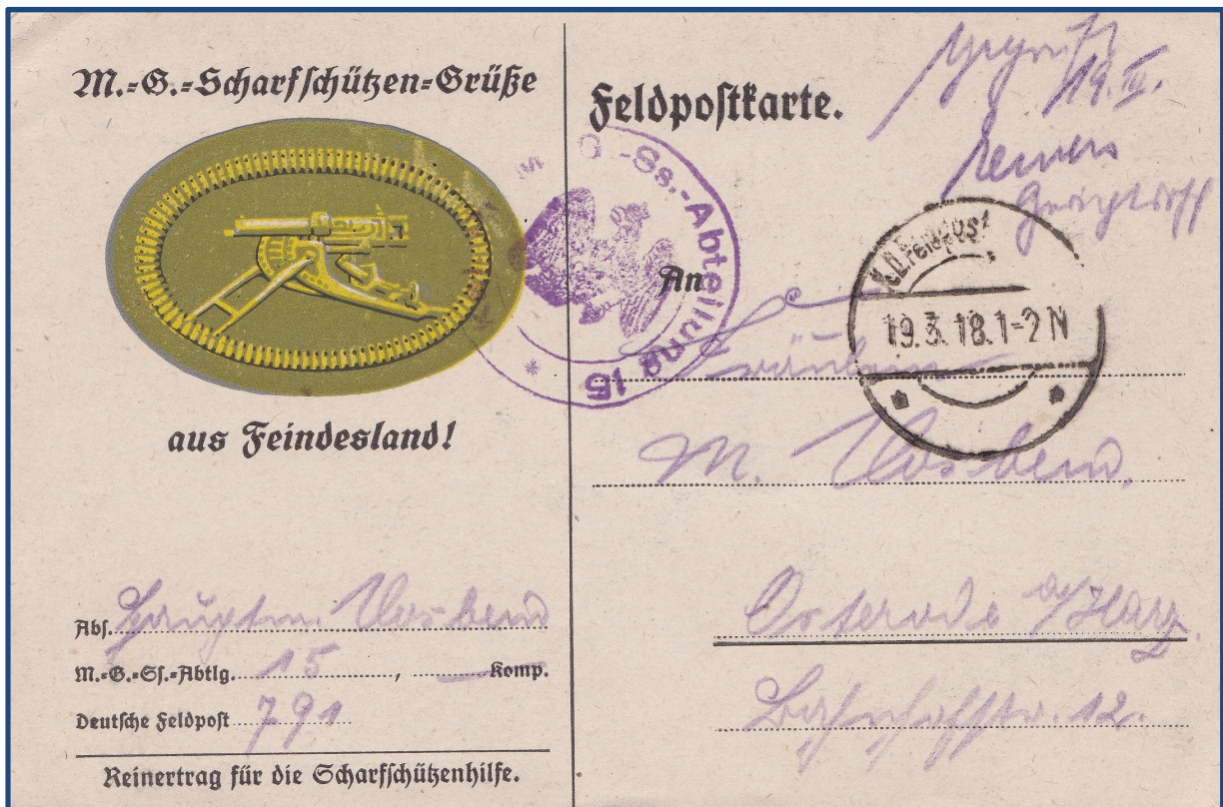
På fotografier fra perioden – både fra fotostudier og ved fronten - af soldater, der bærer mærket på uniformen, bliver det altid fremvist med en vis stolthed, hvilket også fremgår af illustrationerne i denne artikel. Selve mærkets motiv – maskingeværet med det omkransende patronbånd – ses også anvendt på bl.a. feltpostkort og fingerringe. Derudover kendes fotos, hvor motivet er malet på siden af stålhelme.

Mandskab og underofficerer ved Maschinengewehr-Scharfschützentrupp Nr. 17.

Fire af soldaterne bærer mg-mærket på uniformsjakken.

Billedet er sendt som feltpost d. 16.7. 1916 til Uge ved Tinglev

Maskingevær-feltpostkort, afsendt fra MG.-Ss.-Abteilung Nr. 15. Kortet er dateret d. 19.3. 1918

Beskrivelse

Mærket måler ca. 4,5 cm i højden og ca. 7,2 cm i bredden og er ca. 3 mm tykt. Mærket er let hvælvet/konvekst og fremstillet i jern eller zink og påført en gylden eller feltgrå-grøn farve, og består foruden maskingeværet – et MG 08 i slædeaffutage med et omkransende patronbånd - af et stykke ovalt feltgråt stof og en oval bagplade i jern med seks huller, hvor mærkets seks splitter er ført igennem og ombukket. Ofte ses fremstillernes navn præget i bagpladen, men mærker uden fremstillernes navn forekommer også. Mindre variationer forekommer blandt mærker fra samme fremstiller, afhængigt af om der er tale om tidligt eller sent fremstillede eksemplarer. Derudover kendes mærket med sort baggrundsstof (officielt udleveret?), som broderet med patronbånd og maskingevær i guldtråd på feltgrå baggrund, og med patronbånd og maskingevær i rødt på sort baggrund (uofficiel variant til brug på udgangsuniform?).

Mærke fremstillet hos C. E. Juncker, Berlin. Højde: 4,5 cm. Bredde: 7,1 cm.

Mærke uden fremstiller (umærket Carl Leburg, Strassburg). Højde: 4,6 cm. Bredde: 7,3 cm.

Mærke fremstillet hos Falkenburg & Richter, Coblenz. Højde: 4,5 cm. Bredde: 7,2 cm.

Blandt kendte fremstillere af mærket kan nævnes:

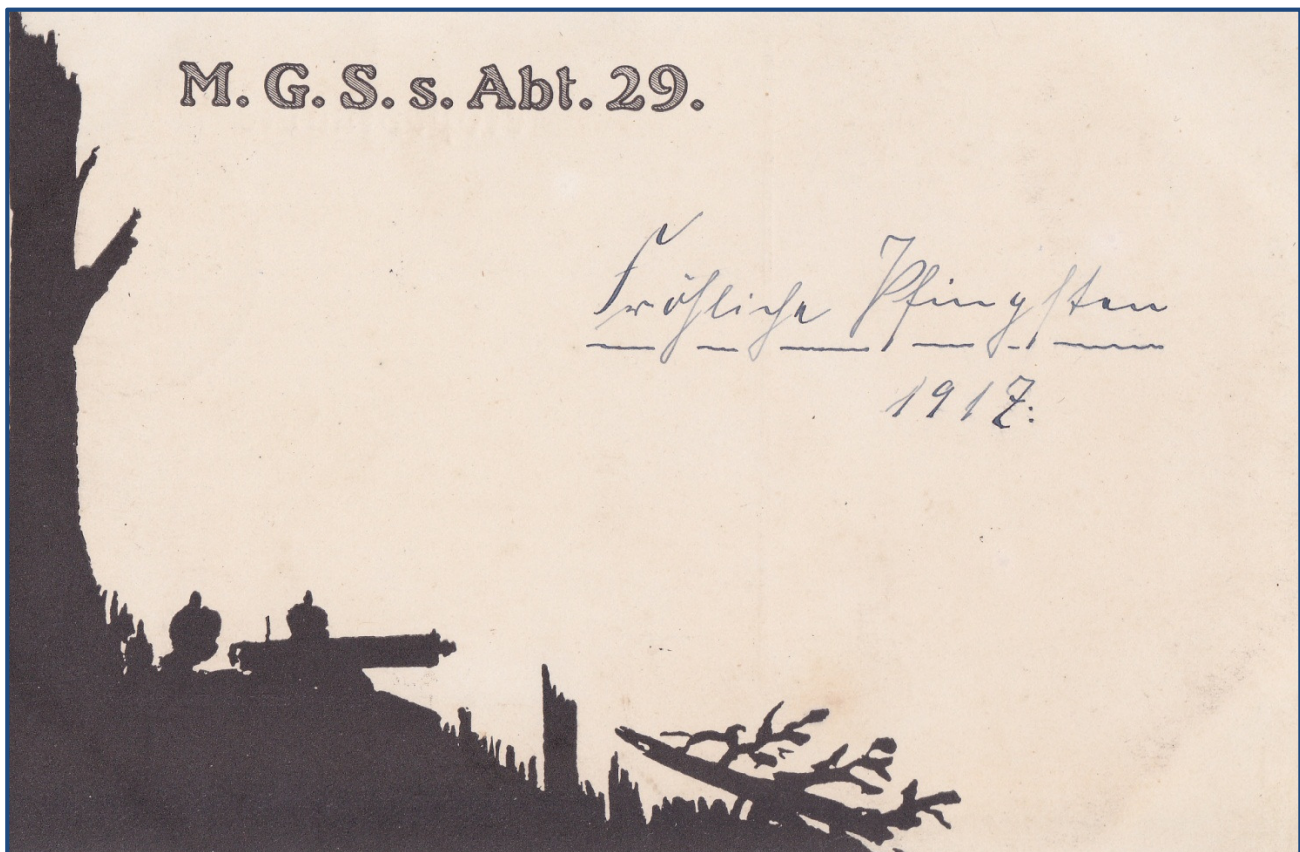
- C. E. JUNCKER, BERLIN
- CARL LEBURG, STRASSBURG i. ELS.
- FALKENBURG & RICHTER, COBLENZ
- I.C.M.
- ST. METALW. FAB., FAB. W. MAYER – F. WILHELM, STUTTGART
- PROTHMANN & WOBESER

I dag udbydes med mellemrum originale maskingeværmærker til salg, men som med så meget andet er langt størstedelen af de mærker der udbydes til salg, desværre nyfremstillede kopier.

Mærkets anvendelse og udbredelse er jævnligt til diskussion på forskellige udenlandske militariaforaer på internettet, ligesom de forskellige fremstillere og varianter af mærket også er et yndet debateme.

**Nål til civilt brug. Ukendt fremstiller.
Højde u. nål: 11 mm. Bredde: 17 mm.**

Postkort fra Maskingeværskarpskytteafdeling 29. Tekst: Glædelig Pinse 1917

Kilder:

Jürgen Krauss: Die Feldgraue Uniformierung des deutschen Heeres 1907-1918. Band I-II. Udg. 1999.

--/ : The German Army in the First World War. Uniforms and Equipment – 1914 to 1918. Udg. 2004.

Johan Somers: Imperial German Uniforms and Equipment 1907-1918. Vol. 2. Udg. 2005.

Oliver Richter: Grabenkrieg. German Trench Warfare. Vol. 2. Udg. 2012.